

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
พัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์
อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี

An Application of Buddhist Principles to Promote Public Participation in
Community Development of Nong Pho Sub-district Administration
Organization, Nong Ya Sai District, Suphan Buri Province

¹พระมหานันต์ ยุตตธมโม, ²พระครูโสภณวีรานุวัตร, ³วิชชุกร นาคธน
และ ⁴อภิชาติ พานสุวรรณ

¹Phramaha Anan Yuttathammo, ²Phrakhru Sophonveeranuwat, ³Wichchukorn Nakthon
And ⁴Apichat Phansuwan

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

⁴มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

^{1,2,3}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

⁴Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand.

E-mail: ¹anankpt1634@gmail.com, ²nikom.ket@mcu.ac.th, ³witchugon@yahoo.co.th ⁴Apichat_asm@hotmail.com

Received August 15, 2024; Revised October 28, 2024; Accepted October 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ 3) เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวน 377 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ พบว่า ประชาชนที่มี เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 3) แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ คือ (1) การจัดการประชุมควรเชิญตัวแทนของประชาชนมาเข้าร่วมประชุมในทุกครั้ง (2) การกำหนดนโยบายต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน (3) การบริหารงานของหน่วยงานราชการต้องมีความโปร่งใส (4) ในการบริหารงานนั้นต้องให้ความสำคัญเรื่องสิทธิสตรีก็มีความสำคัญในปัจจุบัน (5) การอนุรักษ์และให้ความสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมต้องคงไว้ซึ่งประเพณีเดิม (6) การต้อนรับประชาชนหรือหน่วยงานของรัฐที่เข้ามาเยี่ยมชม

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; การมีส่วนร่วมของประชาชน; การพัฒนาชุมชน

Abstract

This article aimed (1) to study the level of public participation in community development of the Nong Pho Subdistrict Administrative Organization. 2. To compare people's opinions on their participation in community development of the Subdistrict Administrative Organization. Nong Pho 3. To propose guidelines for applying Buddhist principles to promote public participation in community development of the Nong Pho Subdistrict Administrative Organization. It is a combined method of research. The sample consisted of 377 people using stratified random sampling and qualitative research during quantitative research.

The research results found that 1. The overall level of participation in community development of the Nong Pho Subdistrict Administrative Organization is moderate. 2. The results of comparing people's opinions on participation in community development of the Nong Pho Subdistrict Administrative Organization found that people of different genders, ages, educational levels, occupations, and incomes had no different opinions. It has statistical significance at 0.05, therefore the research hypothesis is rejected. 3. Guidelines for applying Buddhist principles to promote people's participation in community development of the Nong Pho Subdistrict Administrative Organization are: 1) Meeting arrangements should invite only representatives of the people to attend every meeting. 2) The meeting Policy determination must be to develop the well-being of the people. 3) The administration of government agencies must be transparent. 4) In the administration, women's rights must be given importance, which is important at present. 5) Conservation and importance in supporting and promoting arts and culture must maintain the original traditions. 6) Welcoming citizens or government agencies that come to visit.

Keywords: Buddhadhamma; Public Participation; Community Development

บทนำ

การมีบทบาทของประชาชนที่มีต่อสังคม ไม่ว่าจะเป็นในบริบทของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองหรือวัฒนธรรม ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงพัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญาในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเองในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ทรัพยากรควบคุมการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตน โดยภาครัฐจะต้องค้ำอำนาจในการกำหนดการพัฒนาให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้มีโอกาสในการแสดงความต้องการ แสวงหาทางเลือก หรือเสนอข้อเรียกร้องเพื่อปกป้องผลประโยชน์ร่วมของกลุ่ม และเป็นผู้มีบทบาทหลักในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชน คือ เป็นผู้กำหนดความจำเป็นพื้นฐานของชุมชนและเป็นผู้ระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนองตอบความจำเป็นพื้นฐานและบรรลุวัตถุประสงค์บางประการทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง (ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, 2550)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดแนวทางการพัฒนาสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน โดยเฉพาะส่วนหนึ่ง คือ การใช้กระบวนการประชาสังคมเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของประเทศโดยให้ชุมชนและประชาชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหาของสังคมในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศมากยิ่งขึ้น แนวคิดใหม่ในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ มีการจัดลำดับความสำคัญและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหานั้นๆ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะต้องให้ความสำคัญของความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์การพัฒนาทุกระดับอย่างสอดคล้องกัน มีระบบงบประมาณที่มุ่งเน้นการบูรณาการการพัฒนา การพัฒนาในระดับพื้นที่ และการพัฒนาที่ต่อเนื่อง มีการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา รวมถึงการลงทุนเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์เพิ่มขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ ตั้งอยู่เขตปกครองของอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี และในการพัฒนาท้องถิ่น ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการประยุกต์เข้ากับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักอปริหานิยธรรม 7 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ได้แก่ 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ 4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ 5) ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี 6) เคารพสักการบูชาเจดีย์ 7) จัดให้ความอารักขา คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม ซึ่งหลักอปริหานิยธรรม 7 ประการนี้ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ป.อ. ปยุตโต, 2564) พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวัชชีทั้งหลายผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคี เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการทำงานการมีส่วนร่วมและสามัคคีรักใคร่กันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรม ในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ด้วยเหตุผลและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี และนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ อปริหานิยธรรม 7 มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์

3. เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ แตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ แตกต่างกัน
5. ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

หลักอปริหานิยธรรม

อปริหานิยธรรม (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) แปลว่า ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว หมายถึง ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เกิดความเจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวม นำความสุขความเจริญมาสู่หมู่คณะฝ่ายเดียว เพราะเป็นหลักธรรมที่เน้นความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ก่อเกิดเป็นความสามัคคีของหมู่คณะ และการเคารพนับถือซึ่งกันและกันสรุปก็คือ เป็นหลักธรรมที่สอนให้เรารู้จัก หลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างชุมชน องค์กร หรือสถาบัน ให้เข้มแข็งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมู่ชนกับผู้บริหารบ้านเมือง และคณะพระภิกษุสงฆ์ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ป.อ. ปยุตโต, 2564) องค์ประกอบของอปริหานิยธรรมสำหรับคฤหัสถ์มี 7 ประการ ดังต่อไปนี้

1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ หมายถึง การประชุมพบปะปรึกษาหารือกันในกิจการงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อแก้ปัญหาในการสื่อสาร และหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน
2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำ หมายถึง เข้าประชุม เลิกประชุม และทำกิจที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุม อย่างพร้อมเพรียงกัน เพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน
3. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ หมายถึง ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ หรือล้มเลิกบัญญัติเดิม ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะได้วางไว้ จะต้องถือปฏิบัติมันตามหลักการเดิมของหมู่คณะทำตามกฎระเบียบ ซึ่งจะสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นตามมาภายหลัง
4. สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย มองเห็นความสำคัญแห่งถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันพึงรับฟัง หมายถึง ให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นคำแนะนำของผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ยาวนาน ดังนั้นเราต้องให้เกียรติ ให้ความเคารพนับถือ และรับฟังความคิดเห็นของท่านในฐานะที่เป็นผู้รู้และมีประสบการณ์มาจากการอยู่ร่วมกันในหมู่คณะจำเป็นต้องมีผู้นำและผู้ตาม

5. หมายถึง ให้เกียรติและคุ้มครองสตรีและกุมารทั้งหลาย ให้อยู่ดี มีให้ถูกล่วงเกินข่มเหงรังแกหรือถูกขูดคร่าชื่นใจ สตรีถือว่าเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอ บุรุษควรให้เกียรติ ให้การยกย่อง ปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือข่มเหงรังแก ถ้าสังคมใด ๆ ผู้หญิงถูกขูดคร่าข่มขืนมาก ๆ ความเสื่อมย่อมน่าจะเกิดกับสังคมนั้น

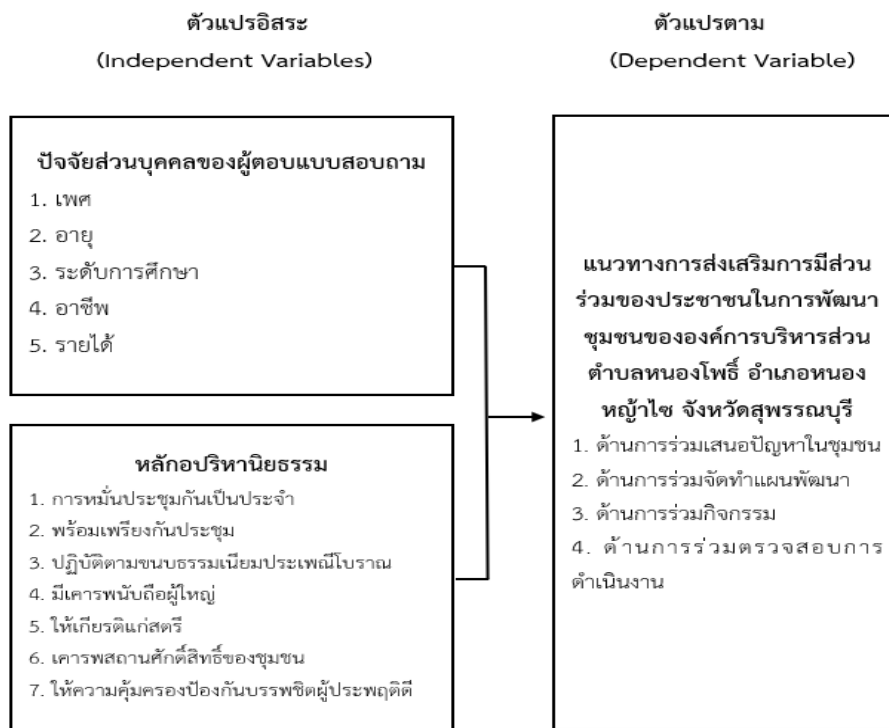
6. สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจตียสถานของคนในชุมชนทั้งภายในและภายนอกและไม่ลบหลู่พิธีกรรมอันชอบธรรม ซึ่งเคยให้เคยทำแก่เจตียสถานเหล่านั้น หมายถึง ให้การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชนนั้น ๆ โดยทั่วถึงทั้งหมด เพื่อให้เป็นเครื่องเตือนความทรงจำ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมใจของหมู่ชน เราให้ทำดี และไม่บันทึกโทษผลประโยชน์ที่เคยอุปถัมภ์บำรุงเจตียหรือปูชนียสถานเหล่านั้นไม่ละเลยพิธีเคารพบูชาอันพึงทำต่ออนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณีที่ดั่งงาม

7. ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง ป้องกันโดยชอบธรรมในพระอรหันต์ทั้งหลายเป็นอย่างดี ด้วยหวังว่า โฉนพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่มา พึงมาสู่แว่นแคว้น และที่มาแล้ว พึงอยู่เป็นสุข หมายถึง จัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรมแก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรงธรรมบริสุทธิ์ รวมถึงตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี เลือกคนดีมีความสามารถมีคุณธรรมเข้ามาเป็นกำลังพัฒนาหมู่คณะของตน เป็นต้น

หลักการบริหารนิยธรรม 7 ประการ สามารถนำมาบูรณาการในการบริหารองค์กร ดังผลการวิจัยที่สะท้อนการนำหลักการบริหารนิยธรรม 7 ประการมาบูรณาการในการบริหารจัดการ เพื่อให้เห็นประโยชน์ส่วนรวม คนในชุมชนเห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองและชุมชนจะได้รับจากความร่วมมือและเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน (พระมหาพวงศกร มะลิลา, 2564) สามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรและชุมชน (พระกฤษดา แก้วประยูร และ คณะ, 2566) การประยุกต์หลักการบริหารนิยธรรมในองค์กรทางบ้านเมืองเพื่อสันติภาพสู่สังคมไทยการปกครองบ้านเมืองที่ดี การบริหารประเทศชาติที่ดี การดำเนินกิจการด้านสังคมที่ดี หรือการจัดการในครอบครัวที่ดี ควรต้องยึดถือภาวะวิสัยเป็นที่ตั้ง ในการกำหนดนโยบายหรือการดำเนินการตามนโยบาย ก็เป็นธรรมดาที่ต้องกระทบสิทธิขององค์กรหรือกลุ่มบุคคลหนึ่งบุคคลใด เพราะเป็นการกำหนดนโยบายในเชิงกว้างเพื่อความเจริญของชาติบ้านเมือง ซึ่งเป็นที่มาของความขัดแย้งทั้งในด้านผลประโยชน์และผลเสีย ทั้งสองฝ่ายนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักการบริหารนิยธรรมบูรณาการเข้ากับการบริหารบ้านเมืองย่อมเป็นการนำมาซึ่งสันติภาพในสังคมโดยแท้ (พระครูปลัดไพฑูรย์ มหาบุญ, 2558) การนำหลักการบริหารนิยธรรมทั้ง 7 ประการมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กรทำให้เกิดความเจริญไม่มีความเสื่อมทั้งส่วนตนและส่วนรวม เน้นให้คนในองค์กรมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความสามัคคีและความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขในชุมชนได้อย่างยั่งยืน (เขมานันท์ ขบวนฉลาด, 2564) เพราะเป็นการยึดเหนี่ยวจิตใจ ประสานหมู่ชนไว้ให้รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีส่วนสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในมิติต่างๆ ให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (Damnoen et al., 2021; Klomkul, et al., 2023)

สรุปได้ว่า หลักการบริหารนิยธรรม 7 ประการ เป็นหลักธรรมอันนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคม กล่าวคือ เป็นหลักธรรมแห่งการอยู่ร่วมกัน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในด้านการบริหารงาน เพราะเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของพระภิกษุอย่างแท้จริง ทั้งยังเอื้อประโยชน์ต่อบุคคลรอบข้าง สำหรับหมู่ชนเป็นพุทธวิธี การบริหารซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่ควรนำมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลที่ดีแก่หน่วยงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวน 377 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้กำหนดไว้ทั้งหมดจำนวน 10 รูปหรือคน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนาด้านการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรีสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

ผลการวิจัย

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 377 คน เป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 231 คน คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 61.28 มีอายุเฉลี่ยมากที่สุด คือ อายุระหว่าง 20 - 30 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 29.44 มีระดับการศึกษาเฉลี่ยมากที่สุดคือ ระดับประถมศึกษา มีจำนวน 139 คน คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 36.87 มีอาชีพเฉลี่ยมากที่สุด อาชีพนิสิต/นักศึกษา มีจำนวน 81 คิดเป็นร้อยละ 21.48 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุดคือ รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีจำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7

การนำหลักการบริหารนิยธรรมมาประยุกต์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม

การนำหลักการบริหารนิยธรรมมาประยุกต์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.13, S.D.=1.06) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุดคือ ด้านพร้อมเพียงกันประชุม มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.24, S.D.=0.96) รองลงมาคือ ด้านให้ความคุ้มครองป้องกันบรรพชีพผู้ประพฤดี มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.16, S.D.=1.08) อยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ด้านเคารพสถานศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.02, S.D.=1.11) อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.12, S.D.=1.10) อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุดคือ ด้านการร่วมกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.21, S.D.=1.13) รองลงมาคือ ด้านการร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.14, S.D.=1.10) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ด้านการร่วมเสนอปัญหาในชุมชน มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =3.03, S.D.=1.15)

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตามหลักการบริหารนิยธรรมของเทศบาลตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เพื่อนำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

สมมุติฐานการวิจัยที่ 1 ประชาชนที่มีเพศ ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.= 0.401) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สมมุติฐานการวิจัยที่ 2 ประชาชนที่มีอายุ ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.= 0.834) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สมมุติฐานการวิจัยที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.= 0.535) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สมมุติฐานการวิจัยที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพ ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.= 0.799) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สมมุติฐานการวิจัยที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.= 0.207) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

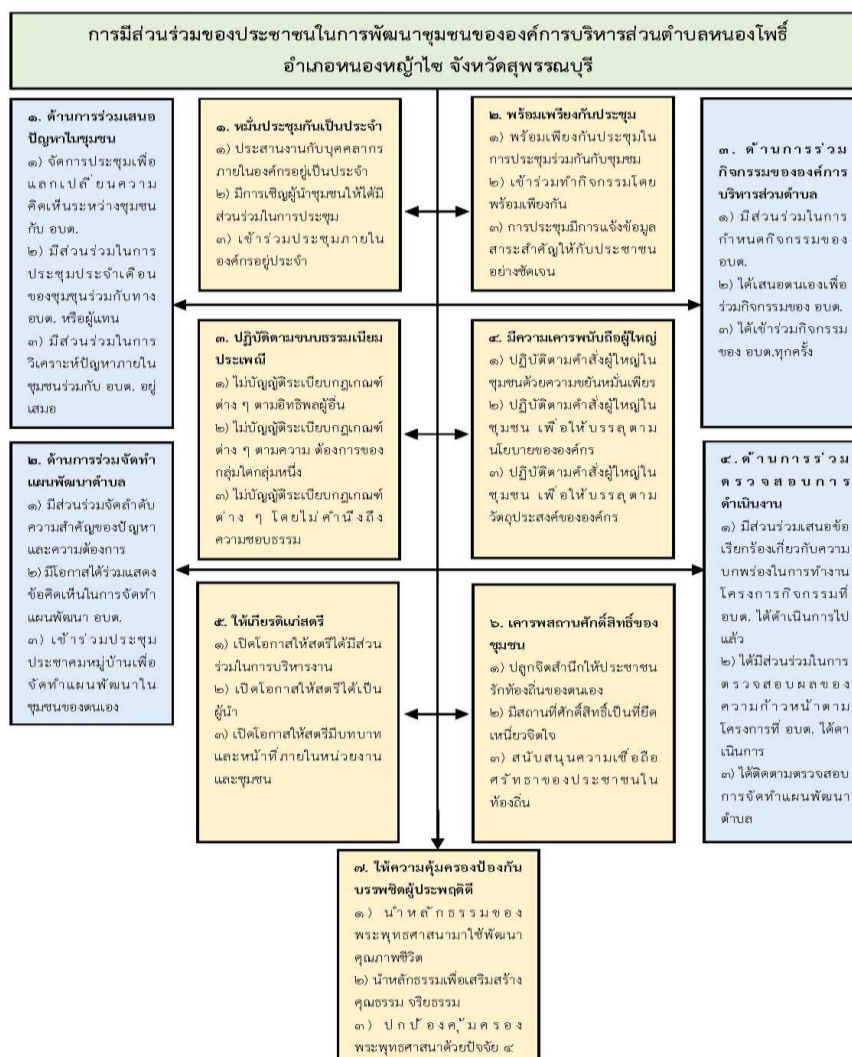
อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ ควรจะเชิญเพียงตัวแทนของประชาชนมาเข้าร่วมประชุมในทุกครั้งเพื่อที่ประชาชนจะได้รับข้อมูลข่าวสาร การบริหารงานของหน่วยงานราชการต้องมีความโปร่งใส และให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยเพื่อจะได้เป็นที่ยอมรับ การบริหารงานนั้นต้องมีการกำหนดหรือการให้ความสำคัญเรื่องสิทธิสตรีก็มีความสำคัญในปัจจุบัน การอนุรักษ์และให้ความสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมต้องคงไว้ซึ่งประเพณีเดิมเพื่อเป็นการสืบทอดให้มั่นคงไว้แก่ลูกหลานในอนาคต การต้อนรับประชาชนหรือหน่วยงานของรัฐที่เข้ามาเยี่ยมชม ต้องให้การต้อนรับหรือจัดสถานที่ด้วยการให้บุคลากรในหน่วยงาน หรือให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเพื่อให้การดำเนินงานนั้นได้สำเร็จลุล่วงไปในทุกๆครั้ง สอดคล้องกับการวิจัย (พระมหาพวงศกร มะลิลลา, 2564) พบว่า การสร้างความรู้ความเข้าใจเกิดเป็นชุมชน โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เกิดความมีระเบียบ แบบแผนลดความขัดแย้งในชุมชนเป็นสร้างสุข ชุมชนหน้าอยู่อาศัย สร้างสุขภาวะอันดีในชุมชน และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต อันจะทำให้เกิดการสร้างรายได้ในชุมชน เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ จนเป็นต้นแบบของสังคมที่ดีงามสอดคล้องกับการวิจัย (เขมานันท์ ขบวนฉลาด, 2564) พบว่า การนำหลักอปริหานิยธรรมทั้ง 7 ประการมา

ประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กรทำให้เกิดความเจริญไม่มีความเสื่อมทั้งส่วนตนและคนอื่น ก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

หลักการบริหารนิยธรรม 7 เป็นหลักธรรมแห่งการอยู่ร่วมกัน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในด้านการบริหารงาน เพราะเป็นหลักธรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อบุคคลรอบข้าง สำหรับหมู่ชนเป็นพุทธวิธีการบริหารซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่ควรนำมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลที่ดีแก่หน่วยงาน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ควรมีนโยบายจัดการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างชุมชน ควรมีนโยบายเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชนให้กรรมการชุมชนและประชาชนในชุมชนยอมรับ

ควรมีนโยบายให้ประชาชนได้เข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนพัฒนาในชุมชนของตนเอง และมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพธิ์ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในหัวข้อธรรมอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นการบูรณาการระหว่างรัฐประศาสนศาสตร์กับพระพุทธศาสนา หรือ การเสริมสร้างสังคมสุขุติสุขในศตวรรษที่ 21 เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่

เอกสารอ้างอิง

- เขมานันท์ ขบวนฉลาด. (2564). การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมเพื่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลประทัดบุ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 12(1), 133-142.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระกฤษดา แก้วประยูร, กันตภณ หนูทองแก้ว และ สุปรีชา ชำนาญพุดผิพร. (2566). การใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. *วารสารมณีเชษฐาราม*, 6(2), 211-227.
- พระครูปลัดไพฑูริย์ มหาบุญ. (2558). อปฺรหิณนยธรรม : สันติภาพสู่สังคมไทย. *กระแสดนธรรม*, 16(29), 73-82.
- พระมหาพวงศกร มะลิลา. (2564). ประสิทธิผลการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามแนวทาง 5 ส ของวัดในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 4(4), 1-14.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2564). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 41). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพ็ดแอนดโฮม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกฤษฎมนตรี.
- Damnoen, P. S., Siri, P., Supattho, P. S., & Kaewwilai, K. (2021). The Development of Student Characteristics in According to the Nawaluk Framework of the Buddhist integration of Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 5(2), 126-135.
- Klomkul, L., Damnoen, S., Sawasdee, U., & Wilairadtanakun, A. (2023). Network Development of Buddhist Communication Innovative Space For Media Literacy of Thai Youths. *Journal of Namibian Studies: History Politics Culture*, 35, 919-935.